

BIULETYN PRAWNY

Akta stanu cywilnego

Wszystko co trzeba wiedzieć

Fundacja TAURUS
Edukacja prawna – Miłosław

2022

Akta stanu cywilnego

**OPRACOWANIE:
FUNDACJA TAURUS**

ROK 2022

Punkt Nieodpłatnych Porad Prawnych w Miłosławiu

Opracowanie zostało przygotowane w ramach realizacji przez Fundację TAURUS zadania publicznego w zakresie prowadzenia nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, bezpłatnej mediacji oraz edukacji prawnej w powiecie wrzesińskim w 2022r.

Zadanie publiczne jest finansowane ze środków budżetowych powiatu wrzesińskiego.

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

I. Akty stanu cywilnego – wiadomości ogólne

1. Definicja aktu stanu cywilnego

Akt stanu cywilnego to pojedynczy wpis w księdze stanu cywilnego, który rejestruje stan cywilny osoby poprzez urzędowe odnotowanie określonych zdarzeń. Stanem cywilnym jest sytuacja prawna osoby wyrażona przez cechy indywidualizujące osobę, kształtowana przez zdarzenia naturalne, czynności prawne, orzeczenia sądów lub decyzje organów, stwierdzona w akcie stanu cywilnego.

Akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych, a ich niezgodność z prawdą może być dowodzona jedynie przed sądem. Problematykę aktów stanu cywilnego, ich treści, zasad sporządzania i zmiany, reguluje ustawa z dnia 28 listopada 2014r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2021r., poz. 709 ze zmianami – dalej określana jako „ustawa”).

2. Rodzaje aktów stanu cywilnego

W prawie polskim istnieją trzy rodzaje aktów stanu cywilnego:

- akt urodzenia,
- akt małżeństwa,
- akt zgonu.

2.1. Akt urodzenia zawiera (stosownie do art. 60 ustawy):

- nazwisko, imię (imiona) dziecka,
- kraj, datę i miejsce urodzenia dziecka,
- płeć dziecka,
- nazwiska, imiona oraz nazwiska rodowe, daty i miejsca urodzenia rodziców dziecka,
- nazwisko i imię osoby zgłaszającej urodzenie,
- nazwisko i imię biegłego lub tłumacza, jeżeli brał udział w czynności.

Jeżeli nie stosuje się domniemania, że mąż matki dziecka jest ojcem dziecka, dane ojca zamieszcza się w akcie urodzenia w razie uznania ojcostwa albo sądowego ustalenia ojcostwa.

Jeżeli nie nastąpiło uznanie ojcostwa albo sądowe ustalenie ojcostwa, w akcie urodzenia zamieszcza się jako imię ojca imię wskazane przez osobę zgłaszającą urodzenie a w razie braku takiego wskazania w akcie urodzenia zamieszcza się jako imię ojca imię wybrane przez kierownika urzędu stanu cywilnego; jako nazwisko ojca i jego nazwisko rodowe zamieszcza się w takim przypadku nazwisko matki z chwili urodzenia dziecka, z adnotacją o wpisaniu nazwiska matki i wybranego imienia jako danych ojca.

2.2 W akcie małżeństwa wymienia się (stosownie do art. 88 ustawy):

- nazwiska i imiona osób, które zawarły małżeństwo, nazwiska rodowe, stan cywilny oraz daty i miejsca urodzenia,
- miejsce i datę zawarcia małżeństwa,
- nazwiska i imiona oraz nazwiska rodowe rodziców osób, które zawarły małżeństwo,
- nazwiska i imiona świadków,
- nazwiska małżonków, które będą oni nosili po zawarciu małżeństwa,
- nazwisko, jakie będą nosiły dzieci zrodzone z małżeństwa,
- informację o złożeniu zgodnych oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński,
- nazwisko i imię biegłego lub tłumacza, jeżeli brał udział w czynności.

Jeżeli małżonkowie nie złożyli zgodnych oświadczeń w sprawie nazwiska dzieci zrodzonych z tego małżeństwa, adnotację o tym zamieszcza się w akcie małżeństwa.

2.3. Akt zgonu zawiera (stosownie do art. 95 ustawy):

- nazwisko, nazwisko rodowe, imię (imiona), datę i miejsce urodzenia osoby zmarłej,
- stan cywilny,
- nazwisko, nazwisko rodowe, imię (imiona) małżonka osoby zmarłej, jeżeli w chwili śmierci pozostawała ona w związku małżeńskim,
- datę, godzinę oraz miejsce zgonu albo jeżeli nie są znane – datę, godzinę oraz miejsce znalezienia zwłok,
- nazwiska, nazwiska rodowe, imiona rodziców osoby zmarłej,
- nazwisko i imię lub nazwę zgłaszającego zgon,
- nazwisko i imię biegłego lub tłumacza, jeżeli brał udział w czynności.

Akt zgonu osoby o nieustalonej tożsamości sporządza się w sposób opisowy, zamieszczając w nim:

- datę i godzinę oraz miejsce zgonu,

- datę, godzinę, miejsce i okoliczności znalezienia zwłok,
- płeć oraz przypuszczalny wiek osoby zmarłej,
- opis zewnętrznego wyglądu zwłok,
- opis odzieży oraz innych przedmiotów znalezionych przy osobie zmarłej,
- oznaczenie jednostki Policji lub wskazanie prokuratora w przypadku dokonania zawiadomienia o znalezieniu zwłok w stanie lub w okolicznościach uniemożliwiających ich identyfikację lub oznaczenie podmiotu leczniczego lub jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

3. Organy właściwe z zakresu rejestracji stanu cywilnego

Czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego dokonuje kierownik urzędu stanu cywilnego (tj. wyodrębnionej jednostki wchodzącej w skład urzędu gminy) właściwy miejscowo (co do zasady) wg miejsca rejestrowanego zdarzenia. Urodzenie oraz zgon osoby rejestruje się w urzędzie stanu cywilnego miejsca takiego zdarzenia. W przypadku ślubu cywilnego małżonkowie mogą sobie wybrać urząd stanu cywilnego, w którym chcą złożyć oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński. W przypadku ślubu konkordatowego właściwy jest urząd stanu cywilnego, w którego obszarze właściwości znajduje się miejsce ślubu wyznaniowego (kościelnego).

Akt stanu cywilnego sporządza się w dniu, w którym dokonano zgłoszenia zdarzenia powodującego sporządzenie aktu, chyba że ustawa dopuszcza możliwość sporządzenia aktu stanu cywilnego w innym terminie.

Akt stanu cywilnego powinien zawierać tylko dane wymagane przez prawo. W szczególności w akcie stanu cywilnego nie można zamieszczać danych naruszających dobra osobiste.

Kierownik urzędu stanu cywilnego jest obowiązany żądać dowodów potwierdzających prawdziwość danych zgłoszonych do wpisu do ksiąg stanu cywilnego. W razie uznania tych dowodów za niewystarczające – w celu ustalenia stanu faktycznego – przeprowadza się postępowanie wyjaśniające.

Jeżeli po sporządzeniu aktu stanu cywilnego nastąpią zdarzenia, które mają wpływ na jego treść lub ważność, zmiany z nich wynikające wpisuje się do aktu w formie wzmianki dodatkowej.

W wyniku zgłoszenia przez uprawnioną osobę określonego zdarzenia, kierownik urzędu stanu cywilnego sporządza właściwy akt oraz wydaje decyzję o dokonaniu takiej czynności lub o odmowie jej dokonania.

Akty stanu cywilnego tj. urodzenia, małżeństwa oraz zgonu sporządza się w księdze oddzielnie dla każdego rodzaju aktu.

Dokumenty i oświadczenia złożone w czasie sporządzania lub po sporządzeniu aktów urodzenia, małżeństwa oraz zgonu, a także dokumenty przekazane urzędom stanu cywilnego przez sądy i inne organy państwowe, stanowią akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego.

4. Uprawnienia konsula

Konsulowie są uprawnieni do dokonywania następujących czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego:

- wydawania zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa za granicą,
- pośredniczenia w zgłoszeniu we właściwym urzędzie stanu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej faktu urodzenia lub zgonu za granicą,
- przekazywania właściwym urzędom stanu cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej protokołów o urodzeniach i zgonach, które nastąpiły na polskich statkach morskich i powietrznych oraz na okrętach wojennych i wojskowych statkach powietrznych,
- przyjmowania oświadczeń o uznaniu ojcostwa,
- przyjmowaniu od rozwiedzionego małżonka oświadczenia o powrocie do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.
- przyjmowania oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński oraz o nazwisku małżonków i ich dzieci, jeżeli osoby zawierające małżeństwo są obywatelami polskimi.

Zdarzenie, które miało miejsce za granicą i dotyczy obywatela polskiego, może (oprócz zagranicznego urzędu) zostać zgłoszone także polskiemu konsulowi. Konsul przekazuje taką informację do Polski a akt stanu cywilnego zostaje sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego Warszawa-Śródmieście.

5. Nadzór i kontrola w zakresie rejestracji stanu cywilnego

Nadzór nad działalnością urzędów stanu cywilnego sprawują wojewodowie. Wojewoda jest również organem odwoławczym od orzeczeń administracyjnych wydanych przez kierownika urzędu stanu cywilnego. Nadzór generalny nad rejestracją stanu cywilnego sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Nadzór nad czynnościami z zakresu rejestracji stanu cywilnego dokonywanymi przez konsula sprawuje Minister Spraw Zagranicznych.

6. Odpisy i zaświadczenia z ksiąg stanu cywilnego:

Z ksiąg stanu cywilnego wydaje się:

- odpisy zupełne i skrócone aktów stanu cywilnego,
- zaświadczenia o dokonanych w księgach stanu cywilnego wpisach lub ich braku,
- zaświadczenia o zaginięciu lub zniszczeniu księgi stanu cywilnego.

Odpisy oraz zaświadczenia wydaje się na wniosek:

- sądu lub innego organu państwowego,
- osoby, której stan cywilny został w akcie stwierdzony,
- jej wstępnego, zstępnego, rodzeństwa, małżonka lub przedstawiciela ustawowego,
- innej osobie, która wykaże w tym interes.

7. Opłata skarbowa

Co do zasady za wydawane przez urząd stanu cywilnego odpisy i zaświadczenia pobierana jest opłata skarbową.

Zwolnione z opłaty skarbowej jest:

- sporządzenie aktu urodzenia i aktu zgonu,
- pierwsze 3 odpisy skrócone aktu urodzenia lub aktu zgonu,
- odpisy wydane na podstawie art. 2 oraz art. 7 ustawy o opłacie skarbowej,

Opłacie skarbowej podlega natomiast odpis aktu małżeństwa oraz kolejny odpis aktu urodzenia lub aktu zgonu: skrócony odpis – 22 zł, zupełny odpis 33 zł.

II. Sprostowanie, uzupełnienie, unieważnienie i ustalenie treści aktu stanu cywilnego.

Co do zasady w aktach stanu cywilnego nie wolno czynić żadnych modyfikacji. Jeżeli w akcie stanu cywilnego figuruje nieprawidłowości, błędy lub brakuje danych wymaganych przez prawo, możliwe jest odpowiednio sprostowanie lub uzupełnienie takiego aktu.

Sprostowanie oraz uzupełnienie aktu stanu cywilnego może nastąpić zarówno w trybie administracyjnym jak i sądowym.

1. Sprostowanie aktu stanu cywilnego

Najprostszą zmianą jest sprostowanie aktu stanu cywilnego – można się go domagać gdy akt stanu cywilnego zawiera dane niezgodne z danymi zawartymi w aktach zbiorowych rejestracji stanu cywilnego lub z innymi aktami stanu cywilnego.

Administracyjne sprostowanie aktu stanu cywilnego dokonywane jest przez kierownika urzędu stanu cywilnego **z urzędu** lub **na wniosek**:

- osoby, której akt dotyczy lub jej przedstawiciela ustawowego (np. rodzica dziecka),
- osoby mającej w tym interes prawny,
- prokuratora.

Jeżeli czynność sprostowania dokonywana będzie z urzędu lub z inicjatywy podmiotów innych niż osoba, której akt stanu cywilnego dotyczy lub jej przedstawiciela ustawowego, osoba ta zostanie powiadomiona przez kierownika urzędu stanu cywilnego o zamiarze sprostowania jej aktu stanu cywilnego lub złożeniu wniosku o sprostowanie.

W przypadku sprostowania aktu małżeństwa dokonywanego na wniosek jednego z małżonków, o złożeniu wniosku powiadamia się drugiego małżonka.

Sprostowanie aktu stanu cywilnego przez kierownika urzędu stanu cywilnego może nastąpić, jeżeli istnieje niezgodność danych w akcie stanu cywilnego:

- z danymi zawartymi w aktach zbiorowych (są to dokumenty, które były np. podstawą sporządzenia aktu),

- z innymi aktami stanu cywilnego stwierdzającymi zdarzenie wcześniejsze i dotyczącymi tej samej osoby lub jej wstępnych (np. rodziców, dziadków),
- z zagranicznymi dokumentami stanu cywilnego.

Z wnioskiem o sprostowanie aktu stanu cywilnego należy wystąpić do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt stanu cywilnego podlegający sprostowaniu.

Jeżeli podstawą sprostowania będzie dokument zagraniczny, należy załączyć ten dokument wraz z jego urzędowym tłumaczeniem na język polski. Dokument ten powinien zawierać dane podlegające sprostowaniu, stwierdzać zdarzenie wcześniejsze i dotyczyć tej samej osoby lub jej wstępnych (np. rodziców)

Jeżeli sprostowanie aktu stanu cywilnego ma nastąpić na podstawie materiałów archiwalnych należy załączyć ich uwierzytelnione odpisy lub wypisy albo uwierzytelnioną reprodukcję tych materiałów.

Jeżeli akt stanu cywilnego będzie prostowany na podstawie polskiego aktu stanu cywilnego nie ma potrzeby przedkładania odpisu takiego aktu.

Forma załatwienia sprawy:

- pozytywne załatwienie sprawy następuje w formie czynności materialno-technicznej, zakończonej wydaniem odpisu zupełnego sprostowanego aktu stanu cywilnego.
- negatywne załatwienie sprawy, tj. odmowa sprostowania, następuje w formie decyzji administracyjnej, od której przysługuje odwołanie do właściwego miejscowo wojewody.

Opłata skarbową za odpis zupełny aktu stanu cywilnego wydawany po dokonaniu sprostowania wynosi 39 zł.

Sądowe sprostowanie aktu stanu cywilnego dokonywane jest przez sąd powszechny w postępowaniu nieprocesowym w przypadku gdy:

- nie jest możliwe sprostowanie aktu w trybie administracyjnym, tj. na podstawie akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego lub innych aktów stanu cywilnego, stwierdzających zdarzenie wcześniejsze i dotyczących tej samej osoby lub jej wstępnych albo na podstawie zagranicznych dokumentów stanu cywilnego,
- sprostowanie w trybie administracyjnym przez kierownika urzędu stanu cywilnego nie jest możliwe wyłącznie w oparciu o ww. dokumenty.

Sprostowania aktu stanu cywilnego dokonuje sąd na wniosek:

- osoby zainteresowanej,
- prokuratora,
- kierownika urzędu stanu cywilnego.

Rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie sprostowania aktu stanu cywilnego zapada w postępowaniu nieprocesowym w formie postanowienia. Sąd nie jest przy tym związany (tak jak kierownik urzędu stanu cywilnego) dokumentami enumeratywnie wymienionymi w art. 35 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, co oznacza, że sąd może sprostować akt stanu cywilnego nawet na podstawie dowodu tożsamości.

2. Uzupełnienie aktu stanu cywilnego

Administracyjne uzupełnienie aktu stanu cywilnego dokonywane jest przez kierownika urzędu stanu cywilnego **z urzędu** lub **na wniosek**:

- osoby, której akt dotyczy lub jej przedstawiciela ustawowego,
- osoby mającej w tym interes prawny,
- prokuratora.

Jeżeli czynność uzupełnienia dokonywana będzie z urzędu lub inicjatywy podmiotów innych niż osoba, której akt stanu cywilnego dotyczy lub jej przedstawiciela ustawowego, osoba ta zostanie powiadomiona przez kierownika urzędu stanu cywilnego o zamiarze uzupełnienia jej aktu stanu cywilnego lub złożeniu wniosku o uzupełnienie.

W przypadku uzupełnienia aktu małżeństwa dokonywanego na wniosek jednego z małżonków, o złożeniu wniosku powiadamia się drugiego małżonka.

Uzupełnienie aktu stanu cywilnego przez kierownika urzędu stanu cywilnego może nastąpić, jeżeli akt stanu cywilnego nie zawiera wszystkich wymaganych danych a istnieje możliwość uzupełnienia danych na podstawie innych aktów stanu cywilnego, akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego prowadzonych dla tego aktu lub innych dokumentów mających wpływ na stan cywilny.

Z wnioskiem o uzupełnienie aktu stanu cywilnego należy wystąpić do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt stanu cywilnego podlegający uzupełnieniu.

Jeżeli podstawą uzupełnienia będzie dokument zagraniczny, należy załączyć ten dokument wraz z jego urzędowym tłumaczeniem na język polski. Dokument ten powinien zawierać dane podlegające uzupełnieniu, stwierdzać zdarzenie wcześniejsze i dotyczyć tej samej osoby lub jej wstępnych (np. rodziców).

Jeżeli uzupełnienie aktu stanu cywilnego ma nastąpić na podstawie materiałów archiwalnych należy załączyć ich uwierzytelnione odpisy lub wypisy albo uwierzytelnioną reprodukcję tych materiałów.

Jeżeli akt stanu cywilnego będzie uzupełniany na podstawie polskiego aktu stanu cywilnego nie ma potrzeby przedkładania odpisu takiego aktu.

Forma załatwienia sprawy

- pozytywne załatwienie sprawy następuje w formie czynności materialno-technicznej, zakończonej wydaniem odpisu zupełnego uzupełnionego aktu stanu cywilnego,
- negatywne załatwienie sprawy, tj. odmowa uzupełnienia, następuje w formie decyzji administracyjnej, od której przysługuje odwołanie do właściwego miejscowo wojewody.

Opłata skarbową za odpis zupełny aktu stanu cywilnego wydawany po dokonaniu uzupełnienia wynosi 39 zł.

Sądowe uzupełnienie może dotyczyć tylko aktu zgonu w zakresie daty lub godziny zgonu (o ile akt zgonu nie zawiera tych danych a dane te nie wynikają z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, stanowiących podstawę sporządzenia aktu zgonu) i dokonywane jest przez sąd powszechny w postępowaniu nieprocesowym na wniosek osoby zainteresowanej lub prokuratora.

3. Unieważnienie aktu stanu cywilnego

Unieważnienia aktu stanu cywilnego lub dołączonej do niego wzmianki dodatkowej dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym, na wniosek osoby zainteresowanej, prokuratora lub kierownika urzędu stanu cywilnego. Unieważnienie aktu lub wzmianki może nastąpić jeżeli akt ten lub wzmianka stwierdzają zdarzenie niezgodne ze stanem faktycznym lub stwierdzono uchybienia, które zmniejszają jego moc dowodową.

Unieważnić można przykładowo akt urodzenia dla dziecka, które się nie urodziło, albo akt zgonu osoby, która żyje.

Jeżeli sąd unieważnił akt z przyczyn w/w to może równocześnie postanowić o sporządzeniu nowego aktu stanu cywilnego.

4. Ustalenie treści aktu stanu cywilnego

Ustalenia treści aktu stanu cywilnego dokonuje sąd powszechny w trybie nieprocesowym jeżeli:

- postanowił o sporządzeniu nowego aktu stanu cywilnego,
- na wniosek: osoby zainteresowanej, prokuratora lub kierownika urzędu stanu cywilnego – jeżeli unieważniony akt stanu cywilnego ma być zastąpiony nowym aktem, względnie jeżeli akt urodzenia lub akt małżeństwa nie został sporządzony i nie może go sporządzić kierownik urzędu stanu cywilnego.

III. Nadawanie numeru PESEL:

1. Czym jest numer PESEL

Numer PESEL to jedenastocyfrowy symbol numeryczny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności, jednoznacznie identyfikujący osobę fizyczną. Numer zawiera datę urodzenia, numer porządkowy, oznaczenie płci i liczbę kontrolną. Nadaje go minister właściwy ds. informatyzacji.

Od września 2011 r. numer PESEL jest również jedynym identyfikatorem, którym w kontaktach z administracją podatkową posługują się osoby nieprowadzące działalności gospodarczej i niezarejestrowane jako podatnicy VAT.

Numer PESEL zawiera datę urodzenia, numer porządkowy, symbol płci i liczbę kontrolną. Poszczególne cyfry w numerze PESEL ułożone są wg następującego schematu:

RRMMDDPPPK, i oznaczają:

RR – 2 ostatnie cyfry roku urodzenia,

MM – miesiąc urodzenia,

DD – dzień urodzenia,

PPPP – liczba porządkowa oznaczająca płeć. U kobiety ostatnia cyfra tej liczby jest parzysta (0, 2, 4, 6, 8) a u mężczyzny – nieparzysta (1, 3, 5, 7, 9),

K – cyfra kontrolna.

2. Sposób ustalenia cyfry kontrolnej

Cyfrę kontrolną w numerze PESEL obliczamy w dość prosty sposób. Jako przykład posłużymy się numerem 8207070361. I tak:

– Każdą cyfrę z numeru PESEL mnożymy przez odpowiednią wagę, tj.: 1-3-7-9-1-3-7-9-1-3:

$$8 \times 1 = 8;$$

$$2 \times 3 = 6;$$

$$0 \times 7 = 0;$$

$$7 \times 9 = 63;$$

$$0 \times 1 = 0;$$

$$7 \times 3 = 21;$$

$$0 \times 7 = 0;$$

$$3 \times 9 = 27;$$

$$6 \times 1 = 6;$$

$$1 \times 3 = 3;$$

- Dodajemy do siebie otrzymane wyniki. Jeśli w trakcie mnożenia otrzymamy liczbę dwucyfrową dodajemy tylko ostatnią cyfrę (np. przykład zamiast 27 dodajemy 7).
 $8 + 6 + 0 + 3 + 0 + 1 + 0 + 7 + 6 + 3 = 34$.
- Odejmujemy uzyskany wynik od 10. Jeśli w trakcie dodawania otrzymamy liczbę dwucyfrową, odejmujemy tylko ostatnią cyfrę (np. zamiast 34 odejmujemy 4). Uzyskana cyfra jest cyfrą kontrolną: $10 - 4 = 6$ – pełny numer PESEL: 82070703616.

3. Oznaczenie miesiąca urodzenia osób urodzonych w poszczególnych stuleciach

Aby odróżnić od siebie numery PESEL z różnych stuleci, przyjęto następującą metodę oznaczania miesiąca urodzenia:

Miesiąc	Stulecie				
	1800-1899	1900-1999	2000-2099	2100-2199	2200-2299
Styczeń	81	01	21	41	61
Luty	82	02	22	42	62
Marzec	83	03	23	43	63
Kwiecień	84	04	24	44	64
Maj	85	05	25	45	65
Czerwiec	86	06	26	46	66
Lipiec	87	07	27	47	67
Sierpień	88	08	28	48	68
Wrzesień	89	09	29	49	69
Październik	90	10	30	50	70
Listopad	91	11	31	51	71
Grudzień	92	12	32	52	72

Osoba urodzona 31 stycznia 1917r. będzie zatem miała PESEL: 170131PPPPK, a osoba urodzona 31 stycznia 2017r. – 172131PPPPK. Tym sposobem dwie różne osoby nie będą posiadały tego samego numeru PESEL w tym samym czasie.

4. Organy właściwe i tryb nadawania numeru PESEL

Nadanie numeru PESEL następuje **z urzędu** (to znaczy automatycznie) lub **na wniosek** osoby.

Numer PESEL nadawany jest przez polski urząd stanu cywilnego **z urzędu** przy sporządzaniu aktu urodzenia dla dziecka urodzonego na terytorium Polski. Dotyczy to dzieci obywateli polskich, obywateli [Unii Europejskiej](#) i członków ich rodzin, którzy mieszkają w Polsce w związku z tym, że uzyskali prawo stałego pobytu oraz cudzoziemców, którzy uzyskali:

- prawo stałego pobytu lub zezwolenie na pobyt stały,
- zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego [Unii Europejskiej](#),
- status uchodźcy, ochronę uzupełniającą albo azyl,
- zgodę na pobyt tolerowany,
- ochronę czasową,
- zgodę na pobyt ze względów humanitarnych,

Numer PESEL **z urzędu** nadawany jest także:

- przez urząd gminy przy zameldowaniu na pobyt stały lub czasowy powyżej 30 dni – dla obywateli Polski, którzy nie mają numeru PESEL,
- przez urząd gminy przy ubieganiu się o dowód osobisty – dla obywateli Polski, którzy mieszkają za granicą i nie mają numeru PESEL,
- przez krajowy urząd paszportowy przy ubieganiu się o paszport – dla obywateli Polski, którzy mieszkają za granicą i nie mają numeru PESEL,
- przez konsula RP przy ubieganiu się o paszport – dla obywateli Polski, którzy mieszkają za granicą, nie mają numeru PESEL i składają wniosek o wydanie paszportu w konsulacie.

W innych przypadkach numer PESEL można otrzymać **na umotywowany pisemny wniosek**. Wniosek taki składa osoba zainteresowana lub jej przedstawiciel ustawowy w urzędzie gminy, który dokonał zameldowania na pobyt czasowy, a w przypadku braku miejsca zameldowania – w urzędzie gminy, na terenie którego znajduje się siedziba pracodawcy. W innych przypadkach – w urzędzie dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

We wniosku należy podać faktyczną podstawę prawną, z której wynika obowiązek posiadania numeru PESEL. W przypadku gdy organ administracji publicznej, sąd lub inna jednostka (np.: ZUS, Urząd Skarbowy) wymaga podania numeru PESEL, to powinna wskazać również przepis prawa, z którego wynika obowiązek posiadania tego numeru.

Z wnioskiem o nadanie numeru PESEL może również wystąpić pełnomocnik. Wówczas do wniosku należy dołączyć stosowne pełnomocnictwo oraz potwierdzenie uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Wniosek o nadanie numeru PESEL właściwy organ obowiązany jest załatwić bez zbędnej zwłoki. Za nadanie numeru PESEL nie pobiera się żadnych opłat.

5. Zmiana numeru PESEL

Numer PESEL jest zmieniany w przypadku:

1. sprostowania daty urodzenia;
2. zmiany płci;
3. nadania numeru PESEL na skutek omyłki organu administracji publicznej mającej wpływ na numer PESEL lub wprowadzenia w błąd organu administracji publicznej co do tożsamości osoby.

Organem właściwym do wystąpienia o zmianę numeru PESEL jest:

1. kierownik urzędu stanu cywilnego dokonujący w akcie urodzenia zmian, o których mowa powyżej w pkt 1 i 2;
2. organ, który wystąpił o nadanie numeru PESEL z urzędu lub przyjął wniosek o nadanie tego numeru — w przypadku omyłki organu administracji publicznej mającej wpływ na numer PESEL lub wprowadzenia w błąd organu administracji publicznej co do tożsamości osoby.

Organ, który wystąpił o nadanie lub zmianę numeru PESEL, powiadamia zainteresowaną osobę o nadaniu lub zmianie tego numeru. Raz nadany numer PESEL nie może być ponownie nadany innej osobie. Osoba, której zmieniono numer PESEL, od chwili powiadomienia jej o zmianie tego numeru, nie może posługiwać się poprzednio nadanym numerem PESEL.

6. Rejestr PESEL

Ewidencja ludności polega na rejestracji określonych w ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 510 ze zm.) podstawowych danych identyfikujących tożsamość oraz status administracyjnoprawny osób fizycznych. Ewidencję ludności prowadzi się w Powszechnym Elektronicznym Systemie Ewidencji Ludności, który stanowi rejestr PESEL oraz w rejestrach mieszkańców prowadzonych w systemie teleinformatycznym. Rejestr mieszkańców jest prowadzony zgodnie z właściwością miejscową przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). W rejestrze mieszkańców gromadzone są dane osób, które wykonały obowiązek meldunkowy na terenie danej gminy.

Rejestr PESEL jest centralnym zbiorem danych prowadzonym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

6.1. Zakres podmiotowy rejestru PESEL

W rejestrze PESEL gromadzone są dane:

- obywateli polskich zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- obywateli polskich zamieszkujących poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z ubieganiem się o polski dokument tożsamości,
- cudzoziemców zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W rejestrze PESEL mogą być także gromadzone dane osób, które na podstawie odrębnych przepisów obowiązane są do posiadania numeru PESEL.

6.2. Rodzaje danych gromadzonych w rejestrze PESEL

W rejestrze PESEL i rejestrach mieszkańców gromadzone są następujące dane:

- 1) nazwisko i imię (imiona),
- 2) nazwisko rodowe,
- 3) imiona i nazwiska rodowe rodziców,
- 4) data urodzenia,
- 5) miejsce urodzenia,

- 6) kraj urodzenia,
 - 7) stan cywilny,
 - 8) oznaczenie aktu urodzenia i urzędu stanu cywilnego, w którym został on sporządzony,
 - 9) płeć,
 - 10) numer PESEL,
 - 11) obywatelstwo albo status bezpaństwowca,
 - 12) imię i nazwisko rodowe oraz numer PESEL małżonka, jeżeli został mu nadany,
 - 13) data zawarcia związku małżeńskiego, oznaczenie aktu małżeństwa i urzędu stanu cywilnego, w którym został on sporządzony, data rozwiązania związku małżeńskiego, sygnatura akt i oznaczenie sądu, który rozwiązał małżeństwo, sygnatura akt i oznaczenie sądu, który ustalił nieistnienie małżeństwa, sygnatura akt i oznaczenie sądu, który unieważnił małżeństwo, data zgonu małżonka albo data znalezienia jego zwłok, oznaczenie jego aktu zgonu i urzędu stanu cywilnego, w którym ten akt został sporządzony,
 - 14) adres i data zameldowania na pobyt stały,
 - 15) kraj miejsca zamieszkania,
 - 16) kraj poprzedniego miejsca zamieszkania,
 - 17) data wymeldowania z miejsca pobytu stałego,
 - 18) adres i data zameldowania na pobyt czasowy oraz data upływu deklarowanego terminu pobytu,
 - 19) data wymeldowania z miejsca pobytu czasowego,
 - 20) data wyjazdu poza granice Rzeczypospolitej Polskiej trwającego dłużej niż 6 miesięcy i wskazanie kraju wyjazdu,
 - 21) przewidywany okres pobytu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej trwającego dłużej niż 6 miesięcy,
 - 22) data powrotu z wyjazdu poza granice Rzeczypospolitej Polskiej trwającego dłużej niż 6 miesięcy,
 - 23) seria, numer i data ważności ostatniego wydanego dowodu osobistego obywatela polskiego oraz oznaczenie organu wydającego dokument,
 - 24) seria, numer i data ważności ostatniego wydanego paszportu obywatela polskiego,
 - 25) data zgonu albo data znalezienia zwłok, numer aktu zgonu i oznaczenie urzędu stanu cywilnego, w którym ten akt został sporządzony,
- ponadto dla cudzoziemców:
- 26) status cudzoziemca – obywatel UE, członek rodziny obywatela UE lub obywatel państwa nie należącego do UE i nie będący członkiem rodziny takiego obywatela,

- 27) seria, numer i data ważności dokumentu podróży cudzoziemca lub innego ważnego dokumentu potwierdzającego tożsamość i obywatelstwo,
- 28) data upływu deklarowanego przez cudzoziemca terminu pobytu.

6.3. Organy właściwe w sprawie rejestracji danych w rejestrze PESEL

Rejestracji danych w rejestrze PESEL dokonują:

1. kierownik urzędu stanu cywilnego w zakresie danych dotyczących urodzenia, stanu cywilnego oraz zgonu a także zmiany imienia i nazwiska,
2. organ gminy w zakresie danych zameldowania oraz dowodu osobistego,
3. wojewoda lub minister właściwy do spraw wewnętrznych w zakresie danych dotyczących obywatelstwa lub statusu bezpaństwowca,
4. organy właściwe do wydania paszportu – w zakresie danych dotyczących paszportu.

6.4. Nadzór w zakresie rejestracji danych w rejestrze PESEL

Nadzór nad organami gmin w zakresie zadań określonych w ustawie sprawuje właściwy wojewoda. Jest on również organem odwoławczym od decyzji wydawanych przez organy gmin w omawianym zakresie.

Nadzór nad działalnością wojewody w zakresie realizacji obowiązków określonych w ustawie sprawuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Źródła prawa:

- ustawa z dnia 28 listopada 2014r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2021r., poz. 709 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 września 2010r. o ewidencji ludności (tekst jedn. Dz. U. 2021r. poz. 510 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 4 stycznia 2012r. w sprawie nadania lub zmiany numeru PESEL (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 1984 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 lutego 2012r. w sprawie w sprawie trybu rejestracji danych w rejestrze PESEL oraz w rejestrach mieszkańców i rejestrach zamieszkania cudzoziemców (tekst jedn. Dz. U. z 2015r. poz. 1290 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 grudnia 2014r. w sprawie trybu i terminów przekazywania danych pomiędzy rejestrem PESEL a rejestrami centralnymi (Dz. U. z 2014 r. poz. 1942).

